

STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN IN LIMBURG

Swalmerstraat 52 – Postbus 470 – 6040 AL Roermond – Tel.: 0475 - 386888

NIEUWSBRIEF NR. 18

DECEMBER 2000

Spreek ik dan toch hun taal?

Elk jaar weer komt in december de Seniorenvereniging 'St.Ambrosius' te Heel samen in een advents- en kerstviering. Een gebruik dat ook elders in Limburg bekend is. Samen met enkele leden mag ik ook nu weer die viering vorm geven. Bij de voorbereiding gaf iemand mij een boek met heel verschillende kerstverhalen en -gedichten. Terwijl ik het doorbladerde werd mijn aandacht getrokken door een gedicht van Michel van der Plas. Het gaat over een engel, die naar onze aarde afdaalt om het nieuws uit te bazuinen dat het Kerstkind geboren is. Maar tot zijn grote teleurstelling slapen de mensen. Ze lijken doof voor wat hij te melden heeft. Na enig wikken en wegen besluit de engel terug te keren. Een wens nog ten afscheid: 'dat er vrede op aarde zal zijn'. Dat maakt de mensen wakker. Verbaasd vraagt onze engel zich af: 'Spreek ik dan toch hun taal?'

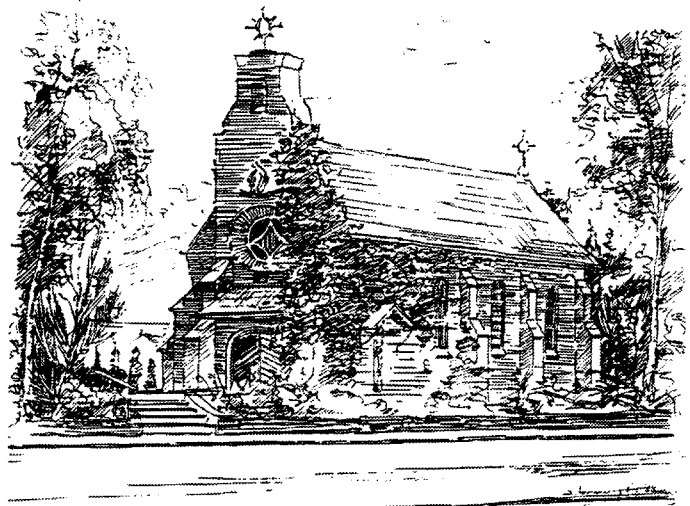
Die woorden bleven mij door het hoofd spelen. Is het niet precies deze vraag die ieder van ons van tijd tot tijd bezighoudt? We zijn betrokken bij behoud en beheer van onze monumentjes van vroomheid. Wij weten wat vorige generaties bezielde toen zij wegekruisen plaatsten, kapellen bouwden en voor heiligenbeelden een passende plaats zochten. De meesten van ons herinneren zich ook de zestiger jaren van de vorige eeuw. Verkeerd begrepen bedoelingen van het 2e Vaticaanse Concilie deden toen de aandacht verflauwen voor veel uitingen van volksdevotie. Pas begin jaren zeventig keerde het tij. Er brak een fase aan van hernieuwde belangstelling voor onze monumentjes van vroomheid. Gaat het sindsdien alleen om het bewaren van cultuurhistorisch erfgoed? Of spreken kruisen en kapellen ook nog een taal als uiting van volksvroomheid?

Onverwacht kwam er een antwoord op die vraag. Zondag 22 oktober vierde de gemeenschap van Panheel het 125-jarig bestaan van de kapel, die is toegewijd aan O.L.Vrouw van het h.Hart. Lang van te voren was al besloten om die feestdag aan te grijpen voor het uitgeven van een gedenkboek. Met het oog daarop werd een werkgroep opgericht. Met gepaste trots presenteerde deze nu het resultaat van alle inspanning, onder de titel: Panheel zoals

het was, zoals het is. Uiteraard wordt daarin stilgestaan bij de geschiedenis van de Mariakapel. Deze wordt echter besproken tegen de achtergrond van wel en wee van de plaatselijke gemeenschap. Had deze streek vroeger een sterk agrarisch karakter, nu ligt er het stempel op van verkeer en industrie, van grindwinning en recreatie. Maar onveranderd komen inwoners van Panheel op blijde en verdrietige momenten samen in hun Mariakapel. Zij vinden er de inspiratie van waaruit het werk gedaan kan worden.

Precies daarin ligt ook de werkelijke betekenis van alle monumentjes van vroomheid. Wie erbij stilstaat kunnen zij, ook in onze dagen nog, helpen om wegen te vinden naar een toekomst van vrede op aarde. Voor alle mensen. Voor heel de schepping. Die vrede wens ik ieder van harte toe het komende jaar.

dr. G.C.M. Egelie scj, voorzitter

*De Mariakapel te Panheel
tekening: Ph.Brouns*

Restauratie van de Sint-Jozefkapel in Blerick-Boekend

Aan deze kapel is in dit blad al eens eerder een artikel gewijd, namelijk in Nieuwsbrief nr.7 van juni 1995. Sindsdien is er niet veel nieuws meer over de kapel aan het licht gekomen. Van historisch belang is de vermelding uit 1657 in een akte over de vlakbij gelegen boerderij Boekenderhof, waar de kapel onlosmakelijk mee verbonden is. Hierin wordt 'een heylighen huysken' dat bij de boerderij lag, genoemd. Naar alle waarschijnlijkheid een voorganger van de huidige kapel. Een ander nieuw feit is de vermelding in de Venlosche Courant van zaterdag 2 april 1910, dat de kapel toen geheel is afgebrand. Tot zover de completering van de reeds bekende gegevens.

De laatste jaren is de gehele toestand van de kapel steeds slechter geworden, mede door de moedwillige vernielingen die er plaatsvonden. Wat deze kapel betreft waren wij als Stichting Veldkapellen en Wegkruisen in Venlo altijd afhankelijk van de bereidwilligheid van de familie Lenders –de eigenaar- om de kapel op te knappen. Na het overlijden van Sjeng Lenders op 12 augustus 1998 bleek dat hij de kapel bij testament had nagelaten aan onze stichting. Een gebaar dat wij heel erg op prijs hebben gesteld. Maar even zo goed waren we het er al heel snel over eens dat de kapel zeer dringend aan restauratie toe was en helaas ook over het feit dat het flink wat geld zou gaan kosten. Juist aan dat laatste hebben we een chronisch tekort.

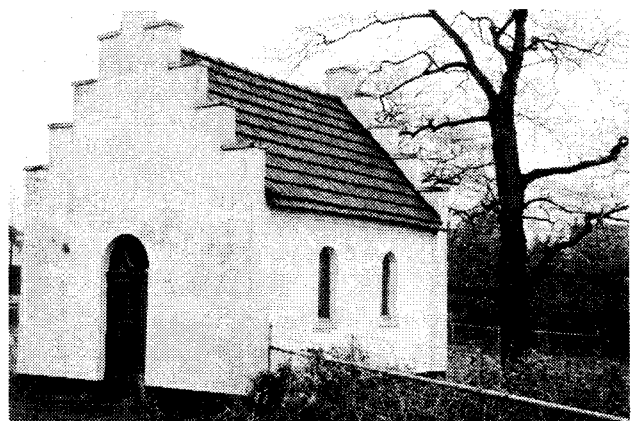
Om te beginnen moesten we aan financiën trachten te komen. Teneinde te weten hoeveel geld er nodig was hebben we een bouwkundige begroting laten maken. Dit werd belangeloos gedaan door architect Geer Selen uit Venlo. Het bedrag van de begroting kwam neer op f 34.000,- Er gingen subsidieaanvragen naar de gemeente Venlo, de Stichting Cultuurbezit Venlo en de provincie Limburg. Na enige discussie over de begroting kende de gemeente Venlo een subsidie toe van f 4.391,- De Stichting Cultuurbezit Venlo zei een garantie-subsidie toe van f 15.000,- Om voor provinciale subsidie in aanmerking te komen moest de kapel eerst op de provinciale monumentenlijst komen. Inmiddels is dat gebeurd. Bovendien moest het gebouwtje worden geïnspecteerd door de Stichting Monumentenwacht Limburg. Dit vereiste op de eerste plaats het lidmaatschap van Monumentenwacht à raison van f 80,- per jaar en rapportagekosten à f 30,- per uur per man. Voor de subsidieaanvragen was een inspectierapport nodig. Enkele geschilpuntjes over de begroting werden snel opgelost en de provincie kende een subsidie toe van f 4.147,75. Aan sponsoring en donaties kwam nog een bedrag binnen van f 5.575,-. Ondertussen werd bij de gemeente Venlo een bouwvergunning aangevraagd. Met dat geld moet heel wat worden betaald. Door het ontbreken van dakgoten, afvoerpijpen en lood-

loketten heeft er langdurig inwatering plaatsgevonden, zowel bij het dak als bij de muren. Hierdoor krijgen we waarschijnlijk te maken met gerot houtwerk van het dak. Door het gesloten tongewelf is dat nu nog niet zichtbaar. De stenen, voegen en het uitwendige stucwerk zijn door het vele water zwaar beschadigd. De toestand van de ramen en de deur is redelijk goed. het glaswerk is nagenoeg geheel vernield. We zijn nog naarstig op zoek naar sponsors voor vier nieuwe glas-in-loodramen. De vloertegels zijn redelijk goed, ofschoon ze niet bij het interieur passen.

De in- en uitwendige toestand is wat het schilderwerk betreft zeer slecht. De bankjes verdienen de nodige aandacht. Bovendien is ons geadviseerd ter beperking van vochtoverlast rondom de kapel een bestrating aan te brengen, die de afwatering van het muurwerk weg leidt. Rondom de kapel komt een mooie groenbeplanting.

Zouden we de restauratie door een aannemer laten uitvoeren, dan betekende dat een tekort op de begroting van f 10.000,-. Wij verkeren echter in de gelukkige omstandigheid dat we een beroep kunnen doen op een aantal vrijwilligers –ouderwetse vaklieden- van 'Boekender belang'. Deze mensen hebben ons in het verleden ook al op een fantastische manier geholpen met de complete herbouw van het kapelletje 'aan de Bakhei', eveneens in Boekend-Blerick. Zij zetten zich voor deze restauratie ook weer in, omdat ze met het oude St.jozefkapelletje als Boekendenaren zo'n grote binding hebben. Zij doen dat in hun vrije tijd, zodat de factor arbeidsloon voor een groot deel vervalft. Begin november is al een start gemaakt met het inkopen van de benodigde materialen. Wij zijn hoopvol gestemd, temeer omdat we ernaar streven om de kapel op 28 april 2001 te laten inzegenen. Dat is namelijk de dag waarop de Stichting Veldkapellen en wegkruisen in Venlo haar 25-jarig bestaan viert. Is er nog mooier cadeau denkbaar dan de Boekender gemeenschap dan haar mooi geres-taureerde kapel aan te bieden? Een kapel die al sinds mensenheugenis op die plaats bij het begin van het Egelbosbeekdal staat en geheel in het landschap is opgenomen.

Jacq Grubben

St. Jozef-kapel in Blerick-Boekend

“HERJOD SJUTS ÒZZE WIENBERG”.

Op de historische grond van Rolduc is de wijnbouw teruggekeerd. Het initiatief daartoe werd genomen door de Stichting Eurode. Deze herstelt oude banden tussen Kerkrade en de Duitse buurgemeente Herzogenrath. In samenwerking met het Sint Catharina Gilde werd in mei 1999 de wijngaard aangelegd. Er staan 500 Mayschoss Regentdruivenstokken.

Zondag 26 september 1999 werd de Wijngaard feestelijk geopend door de heersende wijnkoningin van Mayschoss. Daarna volgde de inzegening door rector Mgr. Dr. J. Vries van het Groot Seminarie, dat gevestigd is in het multifunctioneel Centrum van Rolduc. Aanwezig was ook de Winzergenossenschaft uit Mayschoss, de oudste in Duitsland. Deze staat de Winzer van Rode met raad en daad terzijde.

Op zondag 5 december 1999 werd in het gemeenschapshuis Holz door de plaatselijke Missiewerkgroep een kerstmarkt gehouden. Namens het Sint Catharina Gilde van Holz benaderden H. Kousen en J. Mevissen bij deze gelegenheid Henk van Goor. Deze is lid van de werkgroep Kruisen en Kapellen van de Historische King te Kerkrade. Men wilde graag weten of de werkgroep wellicht een kruis voor hen had. Want bij gelegenheid van het eerste lustrum van het Gilde wilde men op de wijngaard van Rolduc een kruis plaatsen ter bescherming van de oogst.

Op zijn beurt stapte Henk van Goor daarop naar de heer J. van Nunen van de afdeling Openbare Ruimte van de gemeente Kerkrade. Deze had op dat moment geen kruis ter beschikking, maar zou zijn uiterste best doen een geschikt exemplaar te vinden. In juni 2000 kwam het bericht dat er een kruis beschikbaar kwam. Het was een prachtig gietijzeren kruis dat als grafteken had gediend op de begraafplaats van de parochie St. Lambertus in Kerkrade. (*)

Nadat de werkgroep het grafteken had opgehaald, werd het door Henk van Goor grondig gerestoureerd. Jan op den Kamp vervaardigde intussen een smeedijzeren steun ter bevestiging aan de achterzijde. De hierboven genoemde leden van het Gilde metselden een voetstuk. Zij verwerkten daarin keien, die afkomstig waren van de vroegere wegbedekking van de Abdij Rolduc. Op het tekstbord tegen de kruisstem bracht Peter Crombach een opschrift aan. De bede, die als titel boven deze bijdrage staat, was afkomstig van Henk van Goor.

De viering van het eerste lustrum van het Sint Catharina Gilde begon met een H. Mis in de Sint Catharinakerk van de Holz. De Jachthoornblazers St. Hubertus uit Rolduc zorgden voor een passende muzikale omlijsting. Na afloop trok men in optocht naar de wijngaard te Rolduc. De vele vendelzwaaiers van drie zuster-gilden uit Brabant maakten de stoet tot een kleurrijk geheel. Na aankomst stelden zij zich op rond het kruis.

Inzegening kruis door pastoor drs. A. Borghans

Dan volgde een toespraak door Theo Kutsch uit Herzogenrath, voorzitter van de Stichting Eurode. Fritz Sprokel sloot zich bij hem aan als voorzitter van het Sint Catharina Gilde en de Winzer van Rode. Deken Arnold Borghans uit Kerkrade heeft het kruis vervolgens plechtig ingezegend. Hij werd daarbij geassisteerd door Dr. Guido Rodheutd, pastor van de Maria Himmelfahrt Pfarrgemeinde Herzogenrath. De inzegening werd opgeluisterd met zang door het Chor der Heimatfreunde Nopenberg.

Aansluitend op deze plechtigheid is nog een houtsnijwerk onthuld van kunstenaar Willy Kahlen uit Herzogenrath. We zien daarop de abdij van Rolduc, de burcht van Herzogenrath en het slot van Graaf van Saffenberg uit Ahrweiler in het Ahrdal. Deze was het die in 1104 aan Albert van Altoing toestemming gaf in het land van Herzogenrode een klooster te bouwen: het latere Rolduc. Na afloop van de plechtigheid tracteerde de Winzergenossenschaft van Mayschoss de aanwezigen op een heerlijk glas rode Ahrwein. Bakker Sentis uit Herzogenrath had voor deze gelegenheid speciaal Catharinabrood gebakken, naar oud recept.

Weer is Limburg een monumentje van vroomheid en cultuur rijker.

Namens de werkgroep Kruisen en Kapellen van de Historische Kring Kerkrade,

H.D. van Goor.

(*) Dit kruis wordt beschreven op blz.164 van: Gietijzeren wegkruisen in Limburg, door dr G.C.M. Egelie scj.

(**) Vanwege de redactie is deze bijdrage ingekort.

Regiovergaderingen 2000: Inventarisatie van start

Van half september tot begin oktober is in bijeenkomsten in Horst, Roermond en Klimmen een begin gemaakt met de inventarisatie 2000 van het huidige bestand aan kruisen en kapellen in de provincie.

Na een inleiding door voorzitter Godfried Egelie werden de formulieren doorgesproken en toegelicht. Over het algemeen konden de aanwezige vertegenwoordigers van allerlei meewerkende organisatie zich goed vinden in de opzet en de uitwerking van de papieren.

Een belangrijke aanvulling werd op de bijeenkomst voorgesteld: bij vraag 2, die slaat op de plek van het te beschrijven object, kan onduidelijkheid ontstaan door gemeentelijke herindelingen. Zet daarom ook de naam van de plaats, het dorp of het gehucht erbij. Het voorstel werd aangenomen. Bezitters van de vragenlijsten wordt daarom dringend verzocht hiermee rekening te houden omdat dit gegeven niet afgedrukt is.

Op het inventarisatieformulier 'Vrijstaand Beeld' bij vraag 6 Afmetingen: a.u.b. de toevoeging 'van kruin tot voetzool' schrappen.

Op iedere bijeenkomst is gevraagd naar de mogelijkheid om het onderzoek per computer uit te kunnen voeren en de gegevens per diskette of E-mail te kunnen versturen.

Via secretaris Harrie Knoors zijn verdere inlichtingen voor deze verwerkingsmogelijkheid te verkrijgen. De voordelen van automatisering zijn duidelijk, zowel ter plaatse als bij de bundeling van de resultaten naderhand.

De kosten die gemaakt worden voor kopieerwerk van de vragenlijsten en voor fotomateriaal kunnen desgewenst gedeclareerd worden via het secretariaat.

De verwachting is, dat de inventarisatie in een aantal gebieden nogal wat tijd gaat vergen. Daarom wordt aan de invullers gevraagd om zo mogelijk de lijsten in gedeelten alvast in te sturen, zodat begonnen kan worden met het bundelen van de resultaten. Vanwege diezelfde verwachting is er geen slotdatum voor het insturen bepaald.

De inventarisatie moet betrekking hebben op de toestand in het jaar 2000. Hopelijk kunnen de beschrijvingen binnen een jaar afgerond worden. Als dat een probleem gaat worden, neem dan contact op met het secretariaat.

Het bestuur is ook op zoek naar mensen die in 'blinde vlekken' op de Limburgse landkaart voor het invullen van de lijsten willen zorgen. Kent u zo'n gebied bij u in de buurt, laat het ons dan weten.

Na de pauzes was er tijd om over allerlei zorgen rondom kruisen en kapellen van gedachten te

wisselen. Meestal ging het over fondsenwerving, restauratieproblemen of de organisatiestructuur. Herkenbare zaken voor de meesten onder ons. Tips van de aanwezigen brachten vaak een oplossing dichterbij. Alle bezoekers van de bijeenkomsten zijn immers ervaringsdeskundigen en hebben samen heel wat kennis in huis. Misschien een tip voor de afwezigen voor een volgende keer?

N.B.: De secretaris is meestal te bereiken op het kantoor van de stichting aan de Swalmerstraat 52 te Roermond en wel op maandag van 9.30 uur tot 17.00 uur. Telefoon 0475-38.67.81
In dringende gevallen privé: 0475-33.25.74

Koos Swinkels, bestuurslid

Mededelingen

- Aan de Abdijlaan te Susteren werd een nieuw wegkruis (Amelbergakruis) geplaatst op initiatief van de heer en mevrouw J.Fiddelaers-Schlangen. Het betreft een 100 jaar oud gietijzeren kruis.
- Bij gelegenheid van Open Monumentendag 1999 verscheen: Wandel- en fietsroute langs de Schinveldse wegkruisen. Een uitgave van 'De Veersprunk'.
- De Stichting kruisen en kapellen Sevenum vierde op 23 november 2000 haar 20-jarig bestaan met de heruitgave van het vernieuwde en bijgewerkte boekje over de Sevenumse kruisen en kapellen. De heer E.van den Ende hield een lezing over 'De geschiedenis van het veldkruis'.
- Op 15 oktober 2000 werd onder zeer grote belangstelling de nieuwe kapel, toegewijd aan St.Isidorus, te Swier ingezegend door Mgr. F.Wiertz.
Een uitgebreid verslag met foto's is te lezen in het bisdomblad 'De Sleutel' van november 2000.
Waar in een kleine plaats groot kan zijn!!

**Op 8 november j.l. is Mart Huls overleden.
Mart was voorzitter van de Stichting Kruisen en
Kapellen Margraten.**

Prettige Kerstdagen

en

Gelukkig Nieuwjaar